

Το δημοψήφισμα του 1950 - η επέτειος της εθνικής μας συνείδησης

«Σβήνοντας ένα κομμάτι από το παρελθόν, σβήνει κανείς ένα αντίστοιχο κομμάτι από το μέλλον».

Γ. ΣΕΦΕΡΗΣ

Ένα κομμάτι από το παρελθόν του Κυπριακού Ελληνισμού είναι το Ενωτικό Δημοψήφισμα της 15ης Ιανουαρίου του 1950, είναι η απόφαση των 4/5 του κυπριακού λαού να ενωθούν με τον εθνικό κορμό. 215.108 Έλληνες Κύπριοι θέσαμε την υπογραφή μας για Ένωση με τη Μάνα Ελλάδα, δηλαδή τα 96/100 του ελληνικού πληθυσμού που είχαμε δικαίωμα ψήφου, αξιώσαμε την εθνική μας αποκατάσταση. Ενεργήσαμε κι εμείς, όπως τα άλλα αλύτρωτα τμήματα του Ελληνισμού, που αξιώθηκαν, εκτός από εμάς και τους Βορειοηπειρώτες αδελφούς μας, χάρη στη συνέχη και συνεπή αγωνιστικότητά τους, να ενταχθούν στον εθνικό κορμό.

Πολλά και ποικίλα γεγονότα προηγήθηκαν της απόφασης μας αυτής με επικεφαλής την Παλμερική περίοδο των ετών 1931-1945, και ουσιαστικά των ετών 1931-1940. Γιατί η Μάνα Ελλάδα με την πρώτη νίκη που κατήγαγε κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο το 1940-1941, παρά το πλευρό της Αγγλίας, αχρήστευσε τα φασιστικά καθεστώτα στην ευρωπαϊκή ήπειρο.

Η συνείδηση του έθνους που ήταν πάντα συναρθρωμένη με τη συνείδηση της Ιστορίας μέσα μας, με τη συνείδηση μιας κοινής καταγωγής, μιας κοινής παρουσίας και ενός κοινού μέλλοντος,

Του Κωνσταντίνου Α. Γιαλλουρίδη

ενός κοινού ήθους ζωής και μιας κοινής πολιτιστικής προσφοράς ήταν αυτά τα στοιχεία που μας οδήγησαν στην οργάνωση του Δημοψηφίσματος του 1950.

Και όταν αναφερόμαστε σε συνείδηση του έθνους εννοούμε την ιστορική συνείδηση, τη συνείδηση της συνέχειας, της αδιάπτωτης συνέχειας της ελληνικής ζωής στην Κύπρο μας, μιας δημιουργικής διάρκειας διαμέσου των αιώνων.

Οι Έλληνες έχουμε ζήσει συμφορές. Όχι λίγες κι εμείς οι Έλληνες της Κύπρου. Πάντα όμως διασώσαμε την ελληνική μας συνείδηση και μ' αυτήν αντιμετωπίσαμε πολύ πιο επικίνδυνους από τους σημερινούς εισβολείς στο νησί μας. Ο αγώνας μας έγινε με τα όπλα, αλλά και με τις πνευματικές μας δυνάμεις. Και αυτές ακριβώς πρέπει να κρατήσουμε ακμαίες στις δύσκολες τούτες ώρες που περνάμε.

Είναι καιρός οι πνευματικοί άνθρωποι του νησιού πρώτα, συνεπικουρούμενοι από τους πνευματικούς ανθρώπους του ελλαδικού και απόδημου Ελληνισμού, να ορθώσουμε το ανάστημά μας, όπως το όρθωσαν οι πνευματικοί άνθρωποι το 1940-1941, όπως το όρθωσαν στις 15 Ιανουαρίου του 1950. Μπορεί από τότε να μεσολάβησαν σοβαρότατα γεγονότα όπως αυτά της επανάστασης της ΕΟΚΑ του 1955-1959, των Συνθηκών Ζυρίχης - Λονδίνου, της τουρκικής ανταρσίας στο νησί

μας το 1963-1964, του ερχομού της ελληνικής Μερραρχίας το 1964, της τουρκικής εισβολής του 1974, που δημιούργησε 200.000 εκτοπισθέντες, 1619 αγνοούμενους, εγκλωβισμένους και άλλες συμφορές, με πρώτη συμφορά την κατοχή του 38% του εδάφους μας από τον Τούρκο Ασιάτη.

Τα γεγονότα όμως αυτά δεν μπορούν να κλονίσουν τις πεποιθήσεις μας, δηλαδή τα φρονήματά μας. Όπως λέγει και ο διάσημος Γάλλος συγγραφέας Μαρσέλ Προυστ (1871-1922) στο έργο του, *Du cote de chez Swann*= «από τη μεριά του Σουάν». «*Les faits ne penetrent pas dans l' univers ou vivent nos croyances: ils n' ont pas fait naitre celles-ci, ils ne les detruisent pas*»= τα γεγονότα δεν εισχωρούν στον κόσμο των πεποιθήσεών μας. **Δεν είναι αυτά τα γεγονότα που εγέννησαν τις πεποιθήσεις μας και δεν τις καταστρέφουν**» (οι υπογραμμίσεις δικές μου).

Οι πεποιθήσεις μας ξεκινούν από πολύ παλιά, από την εποχή που «ο Αχαιός Τεύκρος πριν τρεις χιλιάδες χρόνια εφύτευσε το ελληνικό αποτέλεσμα της ανωτερότητας και του ανθρωπισμού δένδρον στην ανατολικήν Μεσόγειον· αυτό το δένδρο ηνδρώθη και έδωσε καρπούς. Από την αχανή έκτασιν της ελληνικής αυτοκρατορίας η Κύπρος διετηρήθη ως τόπος ελληνικός, όχι ως αποικία του τύπου των σημερινών αυτοκρατοριών, αλλά προέκτασις της ίδιας της Ελλάδος εις τον Νότον.. Επί της εποχής του Ευαγόρου ελίκνισε τον οραματισμόν της ενώσεως των Πανελλήνων και κατέστη επίκεντρον ελληνικής πολιτικής εις

την ανατολικήν Μεσόγειον» Δρ. Β. Καραγιώργης.

Και όταν μιλάμε για τη μικρή πατρίδα μας Κύπρο, ασφαλώς εννοούμε πριν απ' όλα το έμψυχο υλικό της και ιδιαιτέρως τα νιάτα της που κατά την εποχή του Δημοψηφίσματος του 1950 ήταν «στερεό σαν ασάλι, με ειλικρίνεια που ισοβαθμούσε με την αλήθεια, φωτοβόλα σαν τον ήλιο, διαυγή σαν το κρυστάλλινο νερό» σύμφωνα με τον Toth. Για να μη νομισθεί ότι υπερβάλλω, αναφέρω μονάχα ένα γεγονός από τα πολλά που έχω υπόψη μου, από την άμεση επαφή με τα νιάτα από του 1944-1978 κατά την εκπαιδευτική μου αποστολή.

Ήμουν υπεύθυνος κατά τη 15η Ιανουαρίου του 1950 στην εκκλησία μου του Αγίου Μάμαντος Μόρφου. Και μεταξύ των χιλιάδων που ανταποκρίθηκαν και ήλθαν, για να ψηφίσουν, ήλθαν εν σώματι οι φοιτητές του **αγγλικού Διδασκαλικού Κολεγίου Μόρφου**, οι οποίοι αφήφησαν τις απειλές του Άγγλου Διευθυντή τους για αποβολή από το κολέγιο και απώλεια σταδιοδρομίας, αυτοί οι νέοι μπροστά στα υλικά αγαθά και τη σίγουρη επαγγελματική τους αποκατάσταση παρέμειναν αδιάφθοροι και αμόλυντοι **με μοναδική φιλοδοξία να αποτελέσουν τη ζύμη, που να κρατά πάντα ψηλά το ελληνικό και χριστιανικό ήθος και φρόνημα.**

Πολλοί σήμερα αντικρίζουν με περιφρόνηση τη μεγάλη αυτή επέτειο. Το διαπίστωσα προσωπικά τη 15η Ιανουαρίου του 1990, όταν κλήθηκα από την Ένωση αγωνιστών να μιλήσω στο Πολιτιστικό Ίδρυμα Μακαρίου Γ' στην Ιερά Αρ-

χειπισκοπή με την ευκαιρία της 40ής επετείου του Δημοψηφίσματος. Ο Μακαριότατος Αρχιεπίσκοπος και ελάχιστοι «επίσημοι» τίμησαν την επέτειο αυτή, κατά την οποία εορτάζει η εθνική μας συνείδηση.

Και ένα άλλο περιστατικό θυμάμαι κατά τις παραμονές της μοναδικής αυτής επετείου. Ήμουν μαζί με άλλους συναδέλφους και ομιλητές στην ύπαιθρο της Τηλλυρίας. Θυμάμαι, ότι ουδέποτε έκανα χρήση των χειρογράφων μου, γιατί βρισκόμουν μπροστά σ' ένα ακροατήριο γεμάτο από ελληνολατρία και υψηλό φρόνημα. Όταν τελείωσα την ομιλία μου στον Πύργο, ήλθε μετά άλλων, ένας γεροντας που μου υπέβαλε την εξής απορία: «Και γιε μου, ήρτες που του Μόρφου, για να μας μιλήσεις για την Ελλάδα μας:». Πριν απαντήσω στον παππού, του οποίου.... έχω σήμερα την ηλικία, ο παππούς ολοκλήρωσε τη σκέψη του. **«Είναι σαν να μας είπες, ότι, όταν μπαίνουμε στις εκκλησιές, να προσκυνούμε τις άγιες εικόνες».** Με δάκρυα στα μάτια φίλησα το χέρι του Γέροντα και.. αρνήθηκα στην εθναρχούσα Εκκλησία να συνεχίσω ομιλίες για το Δημοψήφισμα!!!! γιατί το θεώρησα προσβολή για τον Κυπριακό Ελληνισμό να ακούει ομιλίες για το Δημοψήφισμα της 15ης Ιανουαρίου του 1950.

Η προβαλλόμενη δικαιολογία είναι ότι το εθνικό θέμα της Κύπρου ξέφυγε από τους στόχους του Δημοψηφίσματος. Μπορεί ο κύριος στόχος να ήταν η εθνική αποκατάσταση του νησιού με την ένωσή του με τη Μάνα Ελλάδα. **Ο κυριότερος στόχος όμως ήταν, είναι και θα είναι, ο σωστός εθνικός και ηθικός εξο-**

πλισμός του Κυπριακού Ελληνισμού και ιδιαίτέρως της νεολαίας του. Από τη στιγμή που υπάρχει αναζήτηση, προσπάθεια, ελπίδα, υπάρχει και κάποιο νόημα. Διαφορετικά δεν υπάρχει νόημα στη ζωή και ευγενικός σκοπός. Θα ισχύουν τότε τα λόγια του Θείου Ψαλμωδού: «Άνθρωπος εν τιμή ων ου συνήκε, παρασυνεβλήθη τοις κτήνεσι τοις ανοήτοις και ωμοιώθη αυτοίς» Είναι μια συνεχής φυγή από τον έσω άνθρωπο.

Και η ιδεολογική βάση του Ενωτικού Δημοψηφίσματος στηρίχτηκε πάνω στα αναντικατάστατα ιδανικά του Χριστού και της Ελλάδας, τα οποία είναι «πάντοτε σύγχρονα και επίκαιρα, ακριβώς, διότι είναι αιώνια», κατά τον αξεχαστο Γέρο της Δημοκρατίας το Γεώργιο Παπανδρέου. «Η ευθύνη κάθε γενιάς δεν είναι να "εφεύρει" νέα ιδανικά. Είναι να πραγματοποιήσει τα αιώνια ιδανικά. Από το βαθμό της προσεγγίσεως ή της απομακρύνσεως εκ της εφαρμογής των αιωνίων αυτών ιδανικών - των ελληνοχριστιανικών - κρίνεται η ποιότης και η αξία εκάστης γενεάς». Και συνεχίζει ο Γεώργιος Παπανδρέου:

«Επομένως εκεί επιμελώς πρέπει να τοποθετήσουν τας φιλοδοξίας των οι νέοι. Όχι εις την εφεύρεσιν νέων ιδανικών, αλλά εις την πραγματοποίησιν των ελληνικών ιδανικών της Ελευθερίας και της Δικαιοσύνης και των χριστιανικών ιδανικών της αγάπης και της θυσίας. Τοιουτοτρόπως θα δικαιώσουν τον λόγον της υπάρξεώς των οι νέοι» καταλήγει ο Γ. Παπανδρέου (σε λόγο του που εξεφώνησε στις 13.6.1957 σε δείπνο του Ροταριανού Ομίλου.

Ίσως ο αείμνηστος Έλληνας πολιτικός να επηρεάσθηκε στη διαπίστωση αυτή, όταν είδε να εφαρμόζονται στην πράξη αυτά τα ιδανικά κατά τον επικό αγώνα των γιγαντομάχων της ΕΟΚΑ των ετών 1955, 1956 και του πρώτου εξαμήνου του 1957, ότε εξεφώνησε τη μνημειώδη αυτή ομιλία του.

Προσωπικά ο υποφαινόμενος διεπίστωσα να εφαρμόζονται στην πράξη τα ιδανικά αυτά κατά τα χρόνια εκείνα τα αξέχαστα στους μαθητές μου των γυμνασίων Σολέας και Πεδουλά, που είχα την τιμή να διευθύνω. Ήταν μεγάλη η ικανοποίηση του αθάνατου οπλαρχηγού της Μαραθάσας και Σολέας, Μάρκου Δράκου όταν τον επληροφόρησα σε μια μυστική συνάντησή μου τα μεσάνυχτα μιας νύκτας του Δεκέμβρη 1955 στο σπίτι μου στον Πεδουλά, ότι λειτουργούσαν μαζί με τα μαθήματα και τα καθηγητικά σχολεία και στο δημοτικό και στο γυμνάσιο σε απογευματινές ώρες.

Έβλεπε, όπως μου τόνισε, «τους μικρούς πνευματικούς πυρήνες με τη δύναμη που ξεσηκώνει ο ενθουσιασμός, που μεταβάλλει καταστάσεις και γίνεται βάση εξορμήσεων πιστών θαρραλέων ομολογητών της χριστιανικής πίστεως και της ελληνικής πατρίδος, των νέων αγωνιστών, των νέων γενναίων μαχητών με διακριτικό γνώρισμά τους την αυταπάτηση». Αυτοί οι μικροί πνευματικοί πυρήνες πύκνωσαν τις αγωνιστικές τάξεις και αντίκρισαν με περιφρόνηση την αγχόνη των δυναστών της Κύπρου. **Είναι η γενιά που κέρδισε τον εαυτό της στο πεδίο της τιμής, αφού προηγουμένως τον κέρδισε με το Δημοψήφισμα του 1950.** Αυτή η γενιά παρέδωσε τη

σκυτάλη στη γενιά του 1963-1964 που προάσπισε τον Κυπριακό Ελληνισμό στην περιοχή της Τηλλυρίας και απέτρεψε τη δημιουργία διχοτόμησης της Κύπρου. Οι συστηματικές τουρκικές ενέργειες για ενίσχυση του προγεφυρώματος της Τηλλυρίας αντιμετωπίστηκαν με μεγάλη επιτυχία από τα αγύμναστα και αμούστακα παιδιά της νεοϊδρυθείσης Εθνικής Φρουράς υπό την αρχηγία του Στρατηγού Γεωργίου Γρίβα Διγενή. Περισσότεροι των 60 έπεσαν μαχόμενοι στις μάχες του Λωρόβουνου, της Μανσούρας και των Κοκκίνων. Σημαντική συμβολή σημείωσε και ο 31ος Λόχος Καταδρομών υπό τον τότε ταγματάρχη Γεώργιο Καρούσο, που φιλοξένησα τότε στο Γυμνάσιο Σολέας. Και η γενεά του 1974 με διαλυμένη ουσιαστικά την Εθνική Φρουρά έκανε το καθήκον της, χωρίς να αποσοβηθεί η εισβολή των Τούρκων που σχεδιαζόταν συνεχώς ύστερα από την υπογραφή των Συνθηκών Ζυρίχης - Λονδίνου.

Η γενιά του 1950 πίστευε στον ανυποχώρητο αγώνα βασισμένο σε αρχές ακατάλυτες και αιώνιες.

Σήμερα, κρίμασιν ος οίδεν Κύριος, αγωνιζόμαστε για τις πρωτοκαθεδρίες σ' ένα ημικατεχόμενο νησί και θέλουμε να αγνοούμε αυτά που είπεν ο Νίκος Καζαντζάκης, ότι «ο λαός που πρόκειται να κατακτηθεί στο πρώτο στάδιο χάνει τις αρετές του, απαρνιέται τα σύμβολά του και την καταγωγή του, απόδυναμώνει ξεπέφτει και αρχίζει να ενδίδει οσμών ψοφισμού.

Η οσμή αυτή προκαλεί τους άρπαγες γείτονες που τον κατασπαράζουν

και τον εξαφανίζουν.

Ορισμένοι πολιτικοί αρχηγοί στο δύσμοιρο αυτό νησί, αγνοούν, ότι οι πρώτοι εκτοπισθέντες (πρόσφυγες) είναι οι 1000 Έλληνες της Λεύκας που αναγκάστηκαν στο τέλος του έτους 1959 να φύγουν από τη γενέτειρά τους Λεύκα, γιατί η πλειοψηφία των κατοίκων ήταν Τουρκοκύπριοι, οι οποίοι τους υποχρέωσαν, σε μια νύχτα μέσα, να φύγουν με τα ρούχα που φορούσαν. Και αυτό έγινε μόλις υπεγράφησαν οι Συνθήκες της Ανεξαρτησίας μας!

Το Δημοψήφισμα του 1950, που είναι η πρώτη σοβαρή πολιτική και εθνική πράξη του Κυπριακού Ελληνισμού, μας υπενθυμίζει ότι, **όταν θέτουμε στη ζωή μας ένα ιδανικό, πρέπει να θυσιαζόμαστε γι' αυτό και να μην επιτρέπουμε να υπονομεύεται αυτό το ιδανικό, γιατί η υπονόμευσή του, που τη βλέπουμε με το σχίσσιμο και καύσιμο της γαλανόλευκης του Έθνους Σημαίας, από την αντίληψη, ότι η Μάνα Ελλάδα είναι μια ξένη χώρα, με την οποία είμαστε έτοιμοι να διασφαλίσουμε την ανεξαρτησία μας με αμυντικές συμφωνίες!**

Απαντώντας σε ερώτηση δημοσιογράφου της «Απογευματικής» των Αθηνών, στις 20/12/1976, ο Εθνάρχης Μακάριος είπε και τα εξής: «Οι συνομιλούντες μετά των Τούρκων δι' επίλυσιν διαφορών δεν θα επιτύχουν πολλά, εάν δεν έχουν ως συνεπίκουρον της διπλωματικής ευφυΐας των και στρατιωτική δύναμιν».

Αλλά η στρατιωτική δύναμη, για να είναι η πειστική για τον Τούρκο Ασιάτη

πρέπει να οργανωθεί πάνω σε τέτοια βάση, ώστε ο εισβολέας να το σκεφθεί πολύ καλά, αν θα πρέπει να προχωρήσει για την κατάληψη ολόκληρης της Κύπρου ή να διατηρήσει την εξουσία του στις κατεχόμενες περιοχές, χωρίς επιζήμιες συνέπειες γι' αυτόν. Γι' αυτό το Ενιαίο Αμυντικό Δόγμα Θράκης - Αιγαίου - Κύπρου είναι η πιο σημαντική προσφορά στο Κυπριακό Ελληνισμό από τον αείμνηστο Πρωθυπουργό της Μάνας Ελλάδας, Ανδρέα Γ. Παπανδρέου, τον Πρόεδρο μας κ. Γλαύκο Ι. Κληρίδη και τον πρώην Υπουργό Εθν. Άμυνας κ. Γεράσιμο Αρσένη, τον οποίο συνεχίζει κατά τρόπο δημιουργικό ο νυν Υπουργός Εθν. Άμυνας κ. Άκης Τσοχατζόπουλος.

«Όταν συνομιλείς με τον Τούρκο, πρέπει να είσαι πάνοπλος, να μη νομίζουν οι Τούρκοι ότι είσαι ξεβράκωτος», είπε στην Κυβέρνησή του ο αρχηγός της Στρατιάς Έβρου, μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή. Όταν ο ελληνικός λαός, ή μάλλον μια σημαντική μερίδα του ζητούσε κάθαρση και κρέμασμα των ενόχων, μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, ο Εθνάρχης Ελευθέριος Βενιζέλος είπε: «Απέναντί μου βλέπω τον Τούρκο κατακτητή».

Ζητούσαν και τότε κάθαρση ελαυνόμενοι από εμπάθεια, εχθρότητα, αισθήματα ζήλειας και εκδικητικότητας προς τους αδελφούς τους συνέλληνες και ήσαν έτοιμοι να συγχωρήσουν τον τουρκικό λαό, το μέγα «αθώο» της γενοκτονίας του 1922.

Η ελλαδική συμπαράσταση «δίδεται άδοξα, πηγαία, υπεράνω προσώπων και καταστάσεων ως εκπλήρωση